

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ВІК МЛ. М. 92. НЬО-Йорк і Джерсі Сіті, п'ятниця, 12-го травня 1944. No. 92. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, May 12, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: ВЕрген 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ ІМЕНУВАВ НОВОГО СЕКРЕТАРЯ ВОЄННОЇ МАРИНАРКИ

ВАШІНГТОН. — Президент Рузвельт іменував секретарем воєнної флотії Джеймса Винсента Форрестера, дотеперішнього підсекретаря Френка Накса. Це іменування вважають неполітичне, хоч Форрестер є демократом. Однак він політично не займається, а віддається в цілості своєму фаховому становищу. Тому, що він займав становище підсекретаря флотії довгі часи і був найближчим дорадником Накса, його вважають за знавця в своїм уряді. На підставі конституції його іменування має ще бути підтвержене сенатом, але ніхто не передбачує якогось спротиву проти його особи, отже іменування вважають за доконану справу. Форрестер має шойно 52 літ життя, але виглядає на 10 літ молодший. Він покинув університет в Принстоні, заробляючи як постоукач в ресторані на своє утримання. Військовий вишкіл перебував ще за першої світової війни, а потім працював в банку при Вол Стріт у Нью-Йорку. Звернувшись на себе увагу президента Рузвельта як його сусіда на фармах кодо Гайд Парку в стейті Нью-Йорк. Президент мав нагоду пізнати його спосібності та іменував його підсекретарем флотії в 1940 р.

АДМІРАЛИ ПРОТИВЛЯТЬСЯ ЗЛУЦІ ВОЄННИХ СИЛ.

ВАШІНГТОН. — Віцеадмірал Горн і віцеадмірал Джейкобс, оба на важних становищах при воєнних операціях, заявили свій спротив злуці воєнних сил. Вони були на переслуханні Комітету для Повоєнних Військових Планів палати репрезентантів і склали свої пляни для повоєнної діяльності на письмі для розгляду комісії. У зізнанні вони твердили, що кожний під воєнної діяльності вимагає окремого вишколу і тому важко все те зібрати під одну команду.

ПРОВІДНИКИ ЮНІ ПРОТИ ЮНІ ПРОВІДНИКІВ.

ДІТРОЙТ. — Від якогось часу вийшли на страйк провідники („формани“) в 12 фабриках воєнної продукції. Ціль страйку така, щоб можна було створити юнію для провідників фабрик і в той спосіб піддати фабрики під їх контроль на будуче. Проти цього страйку заявила Автомобільна Рада для Воєнної Продукції, яка контролює 1,200,000 zorganizованих по юніях робітників, зайнятих в 500 воєнних підприємствах. Вони продукують 20 відсотків усіх воєнних матеріалів краю. Автомобільна Рада звертає увагу всіх інтересованих чинників, що призначення юнії провідників викличе великий заколот між zorganizованим робітничством, бо це є спроба, щоб наглядачі фабрик переняли ведення праці у фабриках під свою виключну контролю.

ПОМЕРЛА ІНІЦІАТОРКА ДНЯ МАКІВ.

АТЕНАС (Джорджія). — У 47. році життя померла в шпиталі Анна Пойна Майкел, яка в 1918. році започаткувала День Маків в Америці. Вона вийшла з цією думкою після перечитання поеми Джана Мекреа „На полях Фляндрії“. День Маків устійнений є в Америці на Меморіал Дей і тоді йде по цілому краю продаж червоних маків, які приносять пересічно \$125,000,000 на дохід ветеранів. Мис Майкел була учителькою в університеті Джорджія. Вона діждалася ще за життя призначення її мармурового пам'ятника в стейтовім капітолію в місті Атланта.

ЕПІДЕМІЯ ВИПАДАННЯ ВОЛОССЯ В ДІТЕЙ.

НЬО-Йорк. — На річному зібранні Медичного Товариства Злучених Держав, що відбувається в готелю Пенсілвенія, радять над способами зарадження епідемії випадання волосся головно в дітей. Знавці стверджують, що волосся випадає від заразля, але епідемія не поширюється в одній околиці чи в одній громаді, лише передається по окремих установах та школах на всі околиці краю. Через те й виходять труднощі в ліченню. Недугу приписують заразневий, знаому під іменем „рингворм“, подібно, як поширюється недуга між пальцями ніг, що її називають „атлетик фіт“. Дехто твердить, що епідемія випадання волосся завлочена вояками з тропічних околиць і тому не можна її як слід протиділати.

ОРЛЕМАНЬСЬКІ ПОВЕРНУВ В АМЕРИКУ.

СІЕТЛ (Вашингтон). — Літаком із Фірбенкс на Аласці прилетів до Злучених Держав о. Станіслав Орлеманський, який перебув 12 днів в Советях і мав дві конференції з прем'єром Сталіном. Він перелетів з Москви понад Сибір до Аласки. Із Сіетла відлітає до Шікаго, звідти до своєї парафії в Спрингфілд, Мас. Орлеманський не хотів запускати в розмову з газетярами ані давати відповіді на запити.

ШУКАЄТЕ ПРАЦІ? — Наперед подивіться на оголошення нових робіт у „Свободі“.

Америка мабуть запускається в советсько-польські непорозуміння

ВАШІНГТОН. — Підсекретар стейту Едвард Стейніус відбув окремі конференції з польським і советським послами, а з цього появилися здогади, що Злучені Держави запускаються в непорозуміння між польським і советським урядом. Ні польський посол Анри Цехановські, ні советський Андрій Громико не вивили, про що йшла розмова, яку Стейніус переїв за спонукою департаменту стейту. Здогади про можливість вмешування Америки в польсько-советський спір за границі появилися з того, що Стейніус відбув низку конференцій в імені Америки з Великою Британією в Лондоні. Понад те кожного цікавить поворот американського посла до Советів, В. Аверела Гаррісона, до Вашингтону і його конференції, яку він відбув з Громиком. Кажуть, що Гарріман привіз із собою урядовий погляд Советів на справу налагодження польсько-советських відносин ще перед тим, поки советські війська вступають на польські землі.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ЗЯСУЮТЬ СВОЇ ЦІЛІ НА ПАН-АМЕРИКАНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

НЬО-Йорк. — Вільям Бентон, віцепрезидент університету Шікаго і віцепрезидент делегації Злучених Держав на конференції для Пан-американської Розбудови, зголосив цілі, які Злучені Держави хочуть досягнути на цій конференції. Вони такі: Найблизіше використання природних багатств всіх американських країв; поширення нових підприємств і заохота до підприємливості; кооперативні студії банкової і кредитної системи; модернізація хліборобства; приспособлення робітників до участі в переведенні програми і суспільне забезпечення опіка; однакове трактування місцевих і заграничних продуцентів; свободна виміна інженерських і технічних сил в продукції; постійність і свобода в виміні грошей; об'єднання мітних оплат; обмеження приватного монополію, як ворожого до свободної торгівлі. На підставі таких пропозицій, як це сказав предсідник конференції Ракефелер, можна буде створити „між-американські рами для бізнесу“.

НАЦИСТИ ЗАТОПИЛИ АМЕРИКАНСЬКИЙ НИЩИТЕЛЬ

ВАШІНГТОН. — Корабель типу нищителя, містоти 4,330 тон, затопили нацисти ще 20 квітня на Середземному морю кидаючи повітряні торпеди. Напад виконано в сумерку, корабель зломився на дві і пішов на дно швидко. Мі. виратуваними є син секретаря скарбу, лейтенант Роберт Морис Моргентав.

Заповідають нову конференцію президента Рузвельта з Чорчилем і Сталіном

ЛОНДОН. — Як скінчиться конференція прем'єрів британських домій, то британський прем'єр, Вінстон Чорчил, буде пробувати скликати конференцію представників Злучених Держав, Великої Британії і СССР в справі обговорення справи безпеки мира по війні. Тепер, як пишуть, Чорчил високодує опіні представників домій у цій справі та їхні пропозиції. Ще не є рішене, в який спосіб будуть відбуватись наради „Трьох Потуг“. Але перераджує думка, що мабуть такі знов зідуться „три великани“, себто: Рузвельт, Чорчил та Сталін.

СОВЕТИ ДІСТАЮТЬ З АНГЛІЇ ТА АМЕРИКИ ПОСТІЙНО ВЕЛИКУ ДОПОМОГУ

ЛОНДОН. — Не зважаючи на те, що Злучені Держави та Британія готуються до вразі Європи, щоб завдати Гітлерові остаточний удар, та що та підготовка вживає масу воєнних матеріалів, що їх треба нагромадити для інвазійних цілей, Совети дістають з Англії правильно щораз більше воєнну допомогу. Таке проголосила британська адміралія. За останніх шість місяців доставлено Советам морським шляхом через Ледоватий Океан 1,250,000 тон воєнних матеріалів. Це знов заявив британський прем'єр в британській палаті послав. Доставка Советам згладним шляхом іде тепер майже без втрат завдяки героїству британських моряків, що займаються отсею доставою. Усі посянки доходять на 98%. Самих повзів вислоно 5,031. Чорчил заявив, що це треба оголосити, не відбираючи „кредиту“ ні Злученим Державам за достави, головно сиривів, ні Советам за героїську боротьбу. Замітне й те, що давніше називано шлях до Мурманська „самогубством“, а тепер німецьку субмаринову загрозу вже так якби щілковито усунуно.

Судять французького адмірала за зраду

АЛЬЖІР. — Заступник адмірала, Едмунд Дерієн, відповідає перед судом за те, що поанувався маршалови Петенови і видав німцям в листопаді 1942 р. в Бізерті французький кораблі. Розправа є тайна, проти чого протестує оборона, що каже, що обвинуваченого називано довго зарадником, а тепер не дається йому можності оборонити себе публічно. Адмірал Дерієн двічі голосився до участі в боротьбі проти „Осі“. Суд має рішити, чи Дерієн мав поануватись Петенови, чи ні.

НАЙСИЛЬНІША ГАРМАТА В СВІТІ ДЛЯ ОБЛОГИ. — Це є американська гармата. Ось та, якої образ маємо перед очима. Разом з возом важить вона 69,000 фунтів. Вона вже добре випробувана. Тепер ладують ці гармати на залізницю, щоб відвезти в місця призначення для дальшого транспорту.

ДАЛІ НИЩАТЬ ПОСЛІДОВНО НІМЕЦЬКУ ОБОРОННУ ЛІНІЮ НА ЗАХОДІ

ЛОНДОН. — Дві тисячі альянтських літаків, середної величини, вилетіли з Англії, щоб продовжити нищити летунські поля, комунікаційні шляхи та все те, що тісно зв'язане з німецькою оборонною системою в Франції й Бельгії. Це вже є 26-тий день повітряної альянтської офензиви.

БОМБАРДОВАНО ВІНЕР НАЙШТАД.

ЛОНДОН. — Американські „Флайнг Фортресес“ і „Либейторс“ вилетіли в більшій кількості з своїх баз в Італії й долетіли до Австрії, де бомбардували славу фабрику літаків в Вінер Найштад, що є центром австрійської літакової продукції. Шкоду тяжко означити, бо треба було скоро завертати зогляду на більшу ворожу летунську силу. Летуні кажуть, що всеодно не було можна добачити шкоду, бо як бомбардували місто, воно покрилось димом.

НАЦИСТИ НАМАГАЮТЬСЯ ПІДНОСИТИ МОРАЛЬ.

ЛОНДОН. — Мусить бути зде з моралю німців, чи тих, що вірили в їхню силу, коли вся німецька преса тепер переповнена описами способів різного роду оборон перед альянтською інвазією. Аж дивно видається, чому нацисти „зраджують“ ті „тайни“. Та виходить на яв, що населення таки залякане. Тому нацистська пропаганда пробує робити з ген. Ромеля якогось воєнного божка, що все вже передбачив і усьому зарадить. Тому і висилають Ромеля до різних окупованих країв, щоб він там виголошував промови і заспокоюв вояків і населення. Альянтські військові кола слідуєть за тою пропагандою і кажуть, що одно є у ній щітком звичайне, а друге здогадне, бож тяжко припустити, щоб такий військовий як Ромель не міг передбачувати того, що кожний військовий мусів би передбачувати.

ПІДГОТОВКА ПОШИРЮЄТЬСЯ.

ЛОНДОН. — Деякі прибережні смуги замкнено вже щілковито для цивільного вжитку. Теж зорганізовано спеціальні частини, що мають занятись евакуацією не-воюючих з британських прибережних місць.

ЗНАЧІННЯ ВІДБИТТЯ СЕВАСТОПОЛЯ.

МОСКВА. — В Советях ще далі святкують перемогу над німцями на Крими, згл. здобуття Севастополя, останньої точки опору німецько-румунських частин. Скільки їх там залишилось, ніхто не подає, а тільки стверджується, що вони ставили до кінця завзятий опір. Військова газета „Красная Звезда“ займається у більшій статті висвітленням мілітарного, історичного й сентиментального значення, полученого з відбиття Севастополя, що є „святим для росіян“, що є тим, де зродилась „російська потуга“. Далі підкресляється, що тепер советська флотія на Чорному морі має вільний доступ до устя Дністра, а тим самим є краща нагода до вжиття цієї флотії для бомбардування румунських пристаней. Одно зде, кажеться далі, що Туреччина не є у війні з Німеччиною, бо тоді булиб отверті Дарданелі, а через них моглиб Альянти скорше доставляти матеріальну поміч Советам.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОВЗИ В БУРМІ.

ПОЛУДНЕВО-СХІДНА АЗИЙСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА. — Американська воєнна допомога заважає і на бурнеському фронті, де наступає передня американська формація з 50 повзів, що хоче добитись до Могавінг, заки ще добра погода. Вона вже пробрала японську бойову лінію на просторі, довгім три милі. Це є частини армії ген. Стилвела, що призначені для рборони Китаю.

ВІДБИЛИ АЛІАНТСЬКИХ ПОЛОНЕНИХ.

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПОЛУДНЕВО-ЗАХІДНІМ ПАЦИФІКУ. — Аліантські війська, що заняли Голяндію в Нідерландській Новій Гвінеї, вбили 1,502 японських вояків, а 290 забрали в полон, а заразом звільнили з японського полону 707 аліантських полонених, що походили з різних країв і різних народів; бо були там америкаці, австралійці, китайці, чехи, поляки і т. п. А теж і християнські місіонари. Полонені китайці розповідають про страшні знущання японців над ними. Кажуть, що їх японці прибавляли цвяхами до пальмових дерев та допускались над ними інших варварств.

НІМЕЧЧИНА БЕЗ НАФТИ.

МОСКВА. — В Советях пишеться, що Гітлер знайдеться в скорому часі в дуже скрутному положенні через брак нафти. Він втратить Румунію з Плоешті, звідки діставав третину свого нафтового запотребованія. Втратить й інші румунсько-мадярські джерела, а штучним способом не дістане стільки, щоб могло йому вистарчити на дальшу боротьбу чи оборону. Тому він знов буде натискати на свого приятеля, ген. Франка, себто Іспанію, щоб його ратувати.

“СВОБОДА” (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письмений текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин передує публікації, в котрій оголошувач хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПРЕДПЛАТА:

SUBSCRIPTION RATES:

Table with subscription rates for single copies, one year, six months, and three months, including prices for single issues and weekly publications.

Address: “СВОБОДА”, P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Сентимент, щоб допомогти

Не зважаючи на комуністичну диктатуру в Советах, ніяк не підходячу до американського політичного світогляду, ні американських почувань, так є, що американський народ має глибокі почування до народів, що живуть в Советах, вже за те одне, що вони так по героїськи відбивали нацистську навалу, та що ще далі з таким самим завзяттям виганяють решту німецьких наїздників, що є ворогами теж і нашого краю. Вислідом тих американських почувань є і бажання допомогти тим народам піднятися з руїни і руїни, наслідків воєнного лихоліття. А та руїна велика. І обіймає собою в першу і головну чергу український народ і українські землі, які до цього часу навіть не мали змоги користати з американської допомогової акції, бо були під німецькою окупацією. Корінні московські землі були скорше відбиті й скорше скористали з допомоги. Вони теж втратили багато, але вони і простором менші, коли брати під увагу тільки ті території, що були обняті воєнними операціями, а й не були назагал так довго під нацистською владою, як українські землі. У них нема й такої обмаленої землі, якою є українська земля.

Згадаємо за ті речі не на те, щоб зменшувати терпіння московського народу, чи якого другого в Советах, а тільки на те, щоб підкреслити, що Україна таки знищена з усіх найбільше, та що супроти цього саме їй належить тепер найбільша допомога теж і з того, що іде з Америки в характері гуманітарної допомоги Советам. Та це вже справа советського уряду, бо американці не мають до того жодної „Росії“, а кому там в тій „Росії“ припаде, зокрема якому народові, в те ближче не входять. Вони беруть справу просто: треба допомогти! І організують скоро, бо, як от пише Нью Йорк Таймс, яких 450 церков і синагог прилучилось уже до акції єпископального єпископа Манінга, щоби збирати одяг для знищеної військової Росії.

Ось той благородний американський сентимент повинен бути використаний теж і американськими українцями для акції допомоги Україні. Очевидно з тим, що самі американські українці дадуть якнайкращий приклад жертвенності, як себе скоро для цієї допомоги зорганізують, виминаючи усяких політичних, групових чи релігійних терть. Думаємо, що така спільна акція може бути поведена і повинна бути поведена. У ній повинно усіх нас об'єднати в першу чергу чисто людське почуття врятувати харчами, одягом і ліками якнайбільше виснажених війською людей від передчасної смерті.

А таких нещасних людей можна рахувати в Україні на мільони. Хай отже кожному з нас не іде про провід чи „кредит“, а тільки про ратування українських людей. Ставши на тому, буде легко дійти до спільної акції.

Чи і які книжки висилаєте воякам?

Вглядаючи в те, що роблять різні національні групи (громади, парохії, клуби, чи товариства), чи теж поодинокі громадяни тих груп для наших вояків, знаходимо, між іншим, теж і часті заклики висилати до бібліотек для вояків теж і такі книжки англійською мовою, в яких є відомості про історію і культуру тих народів, з яких вони вийшли, чи взагалі шось з давнього чи сучасного життя тих народів.

Що далі: виявляється зі звітів, що дійсно бібліотеки для вояків мають багато таких книжок. Це навіть видно з листів вояків, що друковані в різній пресі, а з яких виявляється, що вояки такі книжки читають, що вони їм навіть дуже подобаються, бо дають їм змогу краще пізнати чужі краї.

Коли треба про який нарід поширяти відомості серед американських вояків, то цілком певно, що про — український. Та знаємо, що й нема так багато того матеріалу, що надавася до такого поширення. Але й той, що є, не є як слід використаний. „Історія України“ М. Грушевського не є ще в багатьох бібліотеках, а вже найменше у військових. Те саме можна сказати і про „Богдана Гетьмана України“, „Мойсея“, чи про „Спирит оф Юкрейн“ та інші видання. От

недавно виявився піреклад повісті І. Франка „Захар Беркут“, праця тут, рідко Теодозії Борецької, яка дуже надається до розповсюдження між вояками, бо нагадує боротьбу українського народу за волю. І ту книжку вартувало поширити.

Нагадаємо ті справи, бо знаємо, що майже в кожній громаді є клуби чи комітети, що дбають за наших вояків і пам'ятають за них при різних нагодах. Думаємо, що пам'ятати за них посліжкою доброї книжки, де значить ще й пошанувати їх, бо дарунок у формі книжки — це пошанівко. Це високо культурний подарунок! А в нашому випадку благородний ще й з того боку, що таким чином поширяємо відомості про той український нарід, що так там по геросійки бореться, що поніс у тій війні з нацистським варварством такі великанські жертви. Такий нарід заслуговує уже тим одним, щоб поширяти якнайбільше вістей про нього. А обов'язок це виконати, спочиває тепер в першу чергу на нас — американських українцях. Знов наших вояків, маючи такі подарунки в руках, будуть певно раз-у-раз про щораз нову героїську поставу українського народу в Європі. В такому моменті й самі захочуть краще пізнати цей славний нарід, з якого походять.

Очевидець про польську війну — без успіху і без слави

(Докичента)

Військова тайна в Польщі. Польське громадянство цих усіх фатальних помилок і недостач провуду армії не бачило. Не доглянуло їх завдяки головно двома обставинам.

Поперше воно було ослаблене великою масою військових заряджень генерального штабу. Громадянство було під вражінням, що чим більше заряджень видає штаб, тим він ліпше працює. До цієї основної помилки причинялася ще звичка вважати прикази штабу за тим кращі, чим більше вони відходили від звичайних способів в вирішуванні таких питань у світі.

До таких заряджень, які видавав польський штаб у противенстві до всіх інших штабів у світі; належать передусім його зарядження в справі військової тайни.

У цілому світі кожна армія

заховує в тайні річі, котрими вона хоче закочити ворога. Отже: нові типи зброї, нові військові винаходи, нові фортифікації, воєнні плани і т. і. В цих справах військо й само заховує тайну й підготує цивільне громадянство, як заховати в тайні вістки, які могли би розкрити ворогові ці тайни.

Поза тими річами одначе є багато річей і подробиць, які є явні, які по розвазі за явні призначено. Щодо них усяке таєння не тільки зайве, але й небажане.

До таких наприклад належить приналежність вояка до якогось роду зброї. Це в усіх арміях уважається справою явною і признається такою з розумом, раз, щоб піднести віддівову амбіцію, друге для протриакції шпигунів.

Польський генеральний штаб,

видаючи свої безчисленні розпорядження, признав військовою тайною просто все. Отже була тайною приналежність вояка до його військової одиниці. Вояк, котрий сказав, до якого відділу належить, міг бути караний за зраду військової тайни!

В цей спосіб створено в Польщі просто рай для шпигунів. Вистарчило надягнути військового мундіра, щоб потім на кожний запит у справі приналежності заслонюватися військовою тайною.

Серед таких умов розкривати шпигів, навіть очевидних було незвичайно важко. Шпиги були безпечні.

Заходи деяких старшин за знесення таких нерозумних заряджень стрінулися з відповіддю генерального штабу, що це є щоправда найновіші зарядження в справі тайни в світі, але вони є видимо розумні, коли німці задумують завести їх у своїй армії...

З другого боку той штаб розкривав ворогові річі, які міг заховати в тайні. В 1938 р. наприклад, оголосив пробу їзду автів різних фірм для вирішення, котрі надаються найкраще до їзди на польських дорогах. Зголосилося багато заграничних фірм, у тому числі 4 німецькі. Прбу задержано перед закінченням, бо поляки розкрили, що шоферами автів німецьких фірм були офіцери німецької армії.

Настрої на передодні війни.

Полковник Швайцер каже, що зарядження воєнної мобілізації викликало в польській армії радість і запал. Польський вояк і офіцер, почувачи ся улюбленою дитиною польського громадянства, хотів тепер показати, що народ недаром наділяв його спеціальними привілеями.

На його думку, польський вояк і підфіцер знали своє діло добре. Одначе офіцерство мало поважні недомогання: воно всеще увяляло собі війну такою, яку пам'ятало з 1914-1918, а ще більше з 1918-1920 років. Тільки незначна частина офіцерів знала цілу загрозну наслідок запевнення польської військової думки в рамках традиції польсько-большевицької війни. Цих офіцерів одначе оплюгавлено як критиків свого, а величателів чужого. Відсутні від вирішального голосу ті офіцери мусіли обмежитися до виконання своїх обмежених обов'язків.

В наслідок такої штучної ситуації в армії загал вояків сподівався, що війна буде важка, але переможна. І чим більше любови проявляло громадянство своїм воякам, тим більше

підносився цей, широдякий настрої.

Одначе згодом ці настрої починали мінитися. Сталося це знову під впливом генерального штабу. Цей штаб, поставивши армію в передодні війни на самій границі, вважав далі своїм обов'язком видавати якнайбільше різних приказів. Він дивився на справу так, гейби видання приказу рівнялося його виконанню. Чим більше приказів, тим краще видно виконання штаба! Це йому давало почуття виконаного обов'язку, спокій і певність себе.

Та зі становища вояків, які мали прикази генерального штабу виконати, справа предствалася інакше! Від ворога ділила його тільки границя; це заставляло вояка дивитися на кожну справу поважно: він розцінював кожний одержаний приказ з того становища, отже передусім: чи можливий він до виконання. Вояк, що дістав неможливий до виконання приказ, почав сумніватися вже не тільки в можливість виконання цього приказу, але всіх приказів, що йдуть від генерального штабу. Він тратив довіря до штабу, до армії, а навіть до себе самого.

Через те, що воякам заздалегідь обіцяно, що зараз по мобілізації армії дасться їй різні нові зброї, а водночас здійметься з плечей вояків різні тягари, — то коли цього по мобілізації не виконано, вояк почував, що в війні йому придеться воювати без належної підтримки з боку верхівки.

На зміну настроїв армії впливав теж приплив до неї резервістів. Коли проминули перші тижні мобілізації, ці вояки почали журитися родинами. Де-котрі з них дізналися, що в сусідних від них селах не покликано всіх людей, як у них. Як армія звільнила домі слабших вояків, ті, що їх полишили, переконалися, що це не подлаче бути добрим вояком. Журба за родину була настільки реальною: що мав, наприклад, думати про війну вояк, котрий вчас миру заробляв по 5 злотен, отже коло 120 зл. місячно, а котрого родина по його покликанню до війська діставала 10 зл. місячного „зацілку“, з чого вона мала платити в урядовім мешканню 15 зл. місячно, — а не могочи запластити, була викинена з мешкання?

Неменше цікаві були переходи настроїв у польським цивільнім громадянстві.

Населення Польщі, глибоко католицьке, каже полковник Швайцер, певно відноситься до війни по лінії молитви за врятування від повітря, голоду, огня й війни, що її відмовляється в католицьких церк-

вах кожної неділі. Объявлення війни — для нього заповідь в е д и к и х подій. Викликає вона повне оглошення й дезорієнтацію.

Сільське населення Польщі, — каже полковник Швайцер, політикою не займаюся. Вирішало насліпо урядові, віддавало йому обов'язок думати й рішати. Своєю лояльністю до держави хотіло засвідчувати своїм виконанням урядових приказів.

Керувати тою недуманою політично масою мала нечисленна інтелігенція, котра займалася політикою. Одначе ця верства зовсім спустила голову тепер, коли перед її очима виринула для Польщі небезпека з тої сторони, з котрої польська подітка останніх років не казала небезпеки сподіватися. Коли Польща відкинула жадання Німеччини, польська інтелігенція побачила в тому доказ рішучості, а в рішучості доказ певности. Якщо була яка непевність, то лише щодо того, хто виступить союзником Польщі в таку важку для неї війну. Знову вернулася звичайна польська сліпа віра в військо.

У грізній для Польщі ситуації військова верхівка почала побережувати шаблею. Різдв. Смігли виголосив відповідь Німеччині, що поляки „сильні й готові“. Чужі приятелі подавали полякам щирі остороги, — англійський генерал Айронсайд оцінював, що Польща зможе противитися Німеччині 20 днів, — але хтоб слухав таких „смішних“ осторог? У Польщі запанувало безмежне самодовіря.

По цьому безмежному самодовірю вдарила останнього тижня в берні громом вістка про німецько-советський союз. Вістка відкрила в Польщі одне невідоме око. Майже всі зрозуміли близькість небезпеки, але не всі зрозуміли величину небезпеки: навіть тоді ще поляки не розуміли, що Польщі не рівня воювати водночас з Німеччиною і Росією. Зрештою на відкриття очей невідомим уже часу не було. У тижень по проголошенню німецько-советського союзу, — німці перейшли польську границю й почали війну.

МАДЯРИ ЗІГНАЛИ ЖИДІВ НА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

БЕРН, Швайцарія, (ОНА). — З Будапешту подають, що мадарський уряд вже арештував 300,000 жидів і зігнав їх на Карпатську Україну до концентраційних таборів. Там діятиме спеціальна урядова комісія, яка, по фізичнім огляненню, висилатиме жидів до фабричної праці не тільки на Мадярщині, але й в Німеччині.

Жидівські кола в Берні бояться, що мадари можуть вислати жидів до Польщі.

НІМЦІ ВЗИВАЮТЬ ЖІНОК ПРАЦІ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Наспівші сюди німецькі газети принесли зазив міністерства праці в якім говориться, що жінки, які втікли з бомбардованих міст на села, повинні помагати господарям працювати на рілі. Газета пише, що цього року Німеччина вже не може дістати робітників з сходу і жінки повинні братися до праці. Особливо мішанки, які чомусь уважають, що фізична праця на рілі є понижачою.

Міністерство дістає скарги, що мішанки, які знаходяться на провінції, не хочуть нічого робити і заважають фермерам виконувати свою працю. Якщо мішанки не возьмуться до праці на рілі добровільно, то будуть до цього заставлені силою. Праця, говорять комунікат міністерства, не понижує людину і німки повинні це розуміти.

Advertisement for the Ukrainian Congress Committee of America, including contact information and a call to action for war bonds.

Advertisement for 'KATRUSIA' (Катруся), featuring a story by O.L. Lutoviy.

ходами й невигодами військах пошесть косила сотки жертв денно. Поширилися грабунки населення, знущання... Султан не хотів кидати союзника на ласку долі, та врешті мусів розпочати відворот. Ще двома наворотами Магомет IV збройно старався помодти гетьманові, та це була вже лише тінь блискучого першого походу, що й закінчилися новим, ворожим Україні великим веизром сумною Бучацькою угодою, на яку українських представників навіть недопущено. А в скорості потому помандрував у московське заслання й незломний Дорошенко, сонцем руїни названий...

XVI.

Селим з братом діляли всі небезпеки й невигоди безнастанних походів по українських землях. Цікавився всім, — і звичаями українськими і вірою, і письмом, військовою силою й мовою. Побувши несповна рік в Україні — живився з нею. Часто бачили братів то в козацькому таборі задумано вислухуючих дум старця-лірника, то де будь у старовинному монастирі, в товаристві якого будь старезного черця-літписця, переглядаючими старі літписні шпаргалки, то серед своїх частин, переконуючи вояків, щоб поводилися так, як на дійсних союзників пристало. В боях під Львовом Селим врятував життя наказному козацькому полковникові Лизогубенку. Молодши побраталися, по козацькому звичаю замінялись зброєю, бо не були одновірцями, і по східному — розпивачи келіх вина з краплинами крові одного й другого.

Та його стала переслідувати сувора воєнна доля. Згинув батько. Брати палили жадою пімсти, кидалися у саму гущу польських військ, вкривачи славою себе і турецьку армію. Одного разу на Селима накинусь зо-двадцять польських гусарів. Селим відбивався зручно, та в самий критичний час спиткнувся під ним кінь. Гусари окружили його вимахуючи над головою важкими палахами. Ізмаїл, доглянувши брата у небезпеці, з десятком яничарів кинувся на рятуюнок. Попаненого брата врятував, але й сам упав з проколеним списом

Через кілька тижнів Камянець піддався. Султан і гетьман Дорошенко, як рівні володарі віхали у здобуту фортецю. Кримський хан їхав рядом з Османом і Мустафою у оточуванні султана і гетьмана, Затаїв злобу у душі, бо його, володаря татарських орд, поставлено нижче козацького гетьмана, наче його підвладного... І цей візд переможців стався первопрчиною усіх пізніших нещаст, що Україну і її гетьмана зустрінули. Але у ті величні хвилини ніхто не думав про майбутнє. Козацькі старшини перемішались з турецькими; зелений прапор пророка з золотим півмісяцем розвивався в повітрі рядом з малиновим прапором гетьмана, з архангелом Михаїлом. Прапори польських військ простелено під конита гетьманового і султанового коней, — оба коні топтали й грасували по них. Далі Львів, Галич, Бучач, Збараж і Броди бачили турецько-козацькі війська у своїх мурах. Польщі приходив безславний кінець... Та доля хотіла, що у самий розгар боїв і походів Магомет IV небезпечно зазлаб і мусів залишити воєнні справи. Його великий веизр, Осман-паша, згинув під мурами Замостя, на Холмщині Козацька Україна втратила в його особі широго, безблюдного приятеля. Мустафа, однодумець Османа, вдер у похід від пошести. Залізні руки випустили у праву величезною армією, дисциплінізовані, у змучених по-

ДРІБНІ ОГЛОШЕННЯ—WANT ADS

Classified Department—Ergon 4-237—Byant 9-0583

War Manpower Commission Employment Regulations

Essential Workers need Statement of Availability. If transferring to less essential, need U. S. Employment Service consent in addition. Critical workers also need both.

ПОТРІБНО МУЖЧИН

ГОТЕЛЕВИХ ПОМІЧНИКІВ У ВСІХ ДЕПАРТАМЕНТАХ

Добра платня—Стала посада. Всілякого віку.—Досвід не потрібний. Knott Hotels.

ОТВ. 8:30 РАНО ДО 5:30 ПОПОЛ. 234 7th Ave. між 23-ю і 24-ю вул. Важкі воєнні робітники мусять мати посвідку звільнення.

МАШИНИСТІ—ТОКАРІВ І СКЛАДАЧІВ (ASSSEMBLERS) ROBASZYNSKI MACHINE

326 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

METAL STAMPING POWER PRESS OPERATOR І ПОМІЧНИКІВ ЛЮТОВАЧІВ БЛЯШАНОК ДОСВІДЧЕНИХ JEMS

65 Hope St., Williamsburg, B'klyn.

ПОРТЕРІВ, стала робота, добра платня, згодуютьесь у школі, 67 St. & 20th Ave., Brooklyn, N. Y.

ЛЮДЕЙ—ФАБРИЧНА РОБОТА

Досвід не вимагаємо. Стала робота. 60 ц. на годину за початок. 5 днів. — 40 годин тижнево.

BERTH LEVI & CO., Inc. 149 Franklin Street, N. Y. City

ВИНДО КЛІНЕРІВ

Добра платня і харчі. Голосіться в Гавзкіпера SHERRY CATERING INC.

300 Park Ave., New York, N. Y.

ФАБРИЧНИХ ПОМІЧНИКІВ ВОЄННА РОБОТА. Голосіться між 9 і 3. Belmont Smelting & Refining Works, 330 Belmont Ave., Brooklyn, DI 2-4900.

ЧОЛОВІКА товити метал, воєнна робота. Голосіться між 9 і 3. Belmont Smelting & Refining Works, 330 Belmont Ave., Brooklyn, DI 2-4900.

МУЖЧИН—МУЖЧИНІ Загальна фабрична робота. Досвід не потрібний. Нагода на аванс. Овертайм і бонус. Добрі робітничі умовини. Лоп на місці. HENRY HEIDE INC.

Employment Dept., 84 Vandam St. (7th Ave. Sub. to Spring) N. Y. Потрібний доказ звільнення.

МУЖЧИНі помогати огородникам. Вакансії, свята вілляні. Голосіться: Room 613 122 E. 42 St. (Lexington Ave.) N. Y.

НІЧНИХ ПОРТЕРІВ Від 12 год. вночі до 8 ранно. STERLING ENGRAVING

304 E. 45th St., New York, N. Y.

ПОТРІБНО МУЖЧИН

Досвід не потрібний.

ЯК ПОРТЕРІВ І РОБІТНИКІВ

ДОБРА ПЛАТНЯ ПОСТІРНА РОБОТА

Робітники з важкої воєнної роботи мусять мати доказ звільнення.

FEDERAL

TELEPHONE & RADIO CORP 591 BROAD ST., NEWARK, N. J.

СТОЛЯРІВ І ПОМІЧНИКІВ. American Cabinet Co., 210 Paterson Plank Road, Union City, N. J.

ГОТЕЛЕВИХ ПОМІЧНИКІВ ВЕРКУМ МЕН—ВОЛ ВОШЕРС ДОМАШНІХ РОБІТНИКІВ

\$25 тижнево, стала робота, вакансії. Згодуютьесь у Гавзкіпера HOTEL ST. GEORGE

Pineapple St. Brooklyn, N. Y.

ВАЖНА ВОЄННА ІНДУСТРІЯ ПОТРЕБУЄ МУЖЧИН

Досвід не треба. Найменше \$36 за 48 год. тижнево. Зголошення рано—перез полуднем. MUNDET CORK CORP.

65 S. 11th St., Brooklyn, N. Y. near Williamsburg Bridge.

ДОМОВИХ, готелевих, шпиталевих, фабричних і клеркових робітників. Ericson Agency, 287 Flatbush Ave., Brooklyn, N. Y.

РОБІТНИКА ДО КУТТЯ ЗАЛІЗА, ковали і роботи на бенчу. Голосіться: Artistic Wrought Iron Works, 57 W. 21st St., N. Y. Tel. GRam. 3-5667.

МУЖЧИНі помогати в департаменті пакування, дещо чистити; приємні робітничі умовини, 5 днів тижнево, потрібні рекомендації. Ryland, 161 Water St., New York City.

МУЖЧИН ДО КУХНІ

Добра платня Часове або постійне заняття. NATHAN'S FAMOUS, Inc. 1316 Surf Ave., Coney Island, N. Y.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

Віктор Доманський.

ПОЧАТКИ УКРАЇНСЬКОЇ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ НАУКИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ АГРОНОМІЇ В КІНЦІ ХІІІ, ТА ПОЧАТКУ ХІХ. СТОЛІТЬ

Всі ці автори почасті описували англійське хліборобство, а в більшій своїй масі уявляли з себе відбиток навчання Йогана Христіана Шубарта фон Клефельда...

Ціла низка наших великих землевласників та вельмож і низка агрономічних письменників притримувались ідеї великого інтензивного господарства і стремління завести т. зв. тоді „англійське” господарство...

Ціла низка вихованців Київської Духовної Академії, що перетворилися в професорів, агрономів і агрономічних фахівців, як, напр. вже відомі нам Десницький, Комов, Самборський й інші давали нам дійсно цінні твори й переклади, а все це було короноване заснуванням на Московському Університеті катедри „Мінералогії й сільськогосподарського земледілля”...

Ідеологом її перш за все був відомий вже нам о. Самборський, священник російської місії в Лондоні, та й інші наші агрономи, письменники і професори в особі Десницького, Комова, Ліванова та Бакуліна видавали їй свої теоретичні переваги...

Центром англофілів явився протоєрей Самборський, що перейшов р. 1783 з Лондону в Павловськ (нині Студьк під Петербургом) і був призначений в 1797 р. „Членом експедиції государственного хозяйства, опікунства иностранного і сільськогосподарського в цій „експедиції” визнано за необхідне влаштувати практичну школу хліборобства та низку практичних кодоцій, які мали би бути заселені закордонними переселенцями, що мали вести звірцеві і показові господарства. Року 1798 складено чудесно видане, з розмальованими барвами гравюрами „Положеніе о практической школе земледелия и сельского хозяйства” та відчеплена школа при „деревне” Тяртевой біля Павловська, у якому жив Самборський. По

Ми нарочно старанно вибрали все, що є в статті проф. А. В. Чайнова про Києво-Могиллянську Академію та її вихованців. З того бачимо, що Києво-Могиллянська Академія дійсно давала блискуче, як для свого часу, підготовлених агрономів, які відіграли дуже помітну роль в економічній історії Сходу Європи.

Так, наприклад, о. Самборський, по суті, відіграв в Московщині таку саму роль, як А. Теєр в Німеччині (заснування першої с.-г. школи, пропагування травосіяння, англійської господарки і т. п.). Таку саму роль на Україні відіграв М. Ліванов, який теж був в Англії і якого після повернення з закордону відомий катеринівський вельможа Потьомкин хотів призначити професором агрономії на проектованому Потьомкинним університеті в Катеринославі; хоч проект не був зреалізований, то всеж М. Ліванов заснував сільсько-

Знову помилка проф. А. В. Чайнова — треба читати: „Київської Академії Петра Могилі”, або „Києво-Могиллянської Академії”.

господарську школу в м. Миколаєві і написав три книжки. Проф. Прокопович Антонський по своїй ролі в колішній Росії нагадає фон-Шверца в Німеччині. Так само, як в Німеччині на початку ХІХ століття створилося два агрономічні осередки: Меглін та Гогенгайм, так само і вихованці Могиллянської Академії творять кілька агрономічних осередків на Сході Європи 1) Петербургськ-Павловський, (О. Самборський), М. Ліванов, 2) Московський (Прокопович-Антонський, Комов, 3) Батуринський (школа П. Прокоповича); 4) Харківський (Г. Скворода, П. Ф. Тимко-Скворода); 5) Ніжинський (Д. Яновський); 6) Миколаєвський (М. Ліванов) і ін. (Дальше буде).

В НІМЕЧЧИНІ БРАК РОБІТНИКА.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Данський втікач, що недавно прибув до Швеції, оповідає, що в Німеччині тепер є великий брак робітників. Він прожив там більш року і каже, що відколи Совети відбили від німців більшу часту своєї території, від цього часу німці почали відчувати брак робочої сили. Правда, каже він, німці зганяють до фабрик поляків, але їх не вистарчає. Чужоземні робітники в Німеччині скоро вимрують і їх тепер нема ким заступити.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дні 5. Квітня 1941 р. призначено випуск до в'язниці „Троїцької” 1. травня, 66-літній БАЖАН ЯРЕМКО, довголітній член Бр. св. О. Николая, від 104 У. Н. Союзу в Перт Амбой, Н. Дж. Походив з села Стрбиш, повіт Рогатин, Галичина. Вступив до У. Н. Союзу 1918 року. Полянив у смутку жону Марію, сина жонатого Василь і ввук.

ЛІКУЄМО ХРОНІЧНІ НЕДУГИ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК.

ШКІРНІ, НЕРВОВІ І ЦИРКУЛІВНІ НЕДУГИ. Темороїди й інші віадодові забурення, Ниркові й Міжурні забурення, Біль у книгах, Шаукові й внутрішні забурення, хронічні болічки, пухляку везел, нерове ослаблення, ревматизм і запаління жиля. Лікуємо ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК модерними методами з шкорою плагією. Лучі Екс. екзамінація крові і мочи, дзастрики, коалі вказано. Всі хронічні недуги лікуємо науково.

ОПЛАТА УМІРКОВАНА. — МЕДИЧНА ЕКЗАМІНАЦІЯ \$2

DR. ZINS

(28-літнє заведення)
110 EAST 16th STREET (Union Square) NEW YORK, N. Y.
Щоденно від 9. г. рано до 7. г. веч. У неділі від 9. рано до 2. пол.

ДУМАЙТЕ ПРО ЦІНУ!

Ми не жадаємо від тих, котрі до нас приходять, щоби вони забули про ціну, або не питались за неї; ми з власної понуки цю справу підносимо.

Як кому на тім залежить, то може переконатися з власного досвіду, що наші ціни є якнайбільш умірковані; вони є приступні для кожної родини, без уваги на обставини.

STEPHEN J. LEWISAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25th St., Bayonne
Phone: EArgen 4-5989 BAYonne 3-0540

TARZAN, ч. 970. На березі катастрофи.

Тепер Тарзан казав плиннікоти завести себе до квартири генерала.

„А якби тобі прийшло на думку вивити, хто я” — остерігав він — „то памятай, що Тарзан швидко з тобою розправиться!”

Незабаром прийшли вони до штабової квартири. „Що це є”, запитався вартовий.

Завагався Тарзан і плиннік і вже був готовий виторвитися.

ПРОДАЮ

ДОМИ, ФАРМИ, РЕСТОРАНИ, САДУНИ, БУЧЕРНІ, ГРОСЕРІИ в ріжкого роду бізнесі. Помагаючу нотаріальні справи. Продаю ріжкого роду аксеурансьо

PETER BARTKIEWICZ

Real Estate & Insurance Broker
Mojary Public
309 E. 14. St., New York, N. Y.
Phone AL 4-8254

Курчата на Продаж

Мало на продаж першої якості курчата. Купуйте в українця. Пишіть на адресу:

JOHN FEDOROWICZ

1664 Main Street
WEST WARWICK, R. I.

БОЛІНІТ

Рани на ногах, опухлі ноги, набряклі жиля, болочі ноги, флегби (запалення жиля), напухлі або болочі коліна чи істочки і речматичні ноги успішно лікуємо новими європейськими методами без операції.

Лікує згубління литок і котівда. Офісові години: в понед. і четвер від 4. до 8:30 веч.; вівт. і п'ятні від 1. до 6. веч.; в серед. і субот. від 1. до 5. веч. В неділі і свята нема урядових годин

Dr. L. A. BENLA

320 W. 86 St., New York City
Більшою Броуєно. ЄВРОПЕЙСЬКІЯ СПЕЦІАЛІСТ.

Д-р ВОЛОД. ГАНИЦЬ

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
680 E. 19 ST., NEWARK, N. J.
Tel: Essex 3-5066
Урядові години: Від 1 до 3 попол. від 6 до 8 вечір.
В неділі згідно з умовою.

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN FUNERAL HOME

433 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue, cor. Springfield Ave., NEWARK, N. J.
Phone: ESteez 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКІЯ ПОГРЕБНИК
завдякує, погребам до \$150 ціні так низької як ОБСЛУГА НАКРАЩА

JOHN BUNCO

Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 6th St., NEW YORK CITY
Dignified funerals at low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

— на —
ФІЛЯДЕЛЬФІО
А ОКОЛИЦІ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ

cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.
Tel. MARKET 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКІЯ ПОГРЕБНИК

Замовляється похорончими в БРОУН, БРОУКЛІН, НЬЮ ЙОРК І ОКОЛИЦІХ

129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 Prospect Avenue, (cor. E. 155 St.) BRONX, N. Y.
Tel: MEross 5-6577